

ЛІТЕРАТУРА

1. Бердянська чоловіча гімназія (1901–1919 роки) // Матеріали з історії Бердянського державного педагогічного університету. Київ : Освіта України. Т. II. 2007. С. 631.
2. Бердянська чоловіча гімназія (остання третина XIX століття) / Упорядники: В.М. Константинова, І.І. Лиман // Матеріали з історії Бердянського державного педагогічного університету. Том I. К.: «Освіта України», 2006. С. 528.
3. Полное Собрание Законов Российской империи. СПб.: Типография 2 Отделения Собственной ЕИВ Канцелярии, 1874. Собр. II. Т. XLVI. Отд. II. С. 85 – 99.

Олена СТОЙЛОВСЬКА,
магістрантка 1 курсу
гуманітарно-економічного факультету
Науковий керівник: **Марина АНТОЩАК,**
к.і.н., доцент (БДПУ)

ОСОБЛИВОСТІ КУЛЬТУРНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ ТА САМОІДЕНТИФІКАЦІЇ БОЛГАРСЬКОГО НАСЕЛЕННЯ ПІВНІЧНОГО ПРИАЗОВ'Я

Актуальність. Процес формування культурної ідентичності та самоідентифікації на сьогодні є доволі проблематичним, а отже, актуальним у вивченні. Через те, що світ постійно інтегрується, зазнає трансформацій, руйнуються або послаблюються старі, і, водночас, формуються нові ідентичності. Культурна ідентичність як явище реалізується за допомогою механізму культурної ідентифікації. Самоідентифікація людини, як частини певної спільноти, характеризується пошуками орієнтирів у сучасному нестабільному середовищі. Культурна (само)ідентифікація допомагає людині визначити своє місце в соціокультурному просторі і вільно орієнтуватися в навколишньому світі.

Ступінь досліджуваності теми. Серед тих, хто зробив внесок у вивчення явища культурної ідентичності та самоідентифікації можна відзначити таких зарубіжних дослідників: М. Кастельс, Г. Абрамсон. Питання культурної ідентичності та самоідентифікації болгар Північного Приазов'я, вивчали вітчизняні науковці: В. Пейков, І. Букреєв, Н. Глебов, Н. Юрчак.

Мета і методи дослідження. Метою дослідження є визначення головних особливостей формування культурної ідентифікації та самоідентифікації болгар Північного Приазов'я. Під час роботи над темою були використані такі методи дослідження, як евристичний, порівняльно-історичний, структурно-функціональний та дедукція.

Сутність дослідження. Культурна ідентичність - це явище, яке реалізується за допомогою механізму культурної ідентифікації, і лишається умовою консолідованого існування суспільства. Глибинна потреба людини полягає в баченні перед собою яких-небудь персоніфікованих зразків, за

якими можна було б ідентифікувати себе. Тобто, культурна самоідентифікація - це усвідомлення людиною відповідних культурних норм і зразків поведінки, мови, ціннісних орієнтирів, розуміння свого «я» з позицій культурних характеристик, прийнятих суспільством, самоототожнення з культурними моделями суспільства.

У суспільстві, що зазнає трансформацій, де руйнуються або послаблюються старі, і формуються нові ідентичності, самоідентифікація характеризується як пошук орієнтирів. Саме з цієї причини етнічна самоідентифікація стає для багатьох людей підґрунтям індивідуальної та суспільної діяльності [3].

Для кожного етносу притаманна своя власна етнічна самобутня культура, і болгари Північного Приазов'я не є винятком. У результаті процесу активної колонізації Півдня України у XVIII-XIX ст., тут утворилося досить різнобарвне, в полікультурному та конфесійному розумінні, населення.

Із процесами переселення болгарського народу великого значення набувало питання міжкультурної адаптації, тобто процесу приєднання до нової культури, поступове засвоєння її норм та цінностей, типів поведінки, соціального та емоційного пристосування до нового місця проживання, психологічна інтеграція з новою культурою без втрачання досягнень власної. Під тиском повсякденності українські болгари переймали багато елементів традиційної етнічної поведінки тих народів, в середовищі яких опинилися. При цьому, власну етнічну ідентичність їм вдалося зберегти, спираючись на власні соціально-психологічні орієнтири, на власний етнос, оберігаючи настановлення на те старе «ми», в якому та чи інша етнічна спільнота зростала та формувалася [2].

В основі етнічної культури болгарської спільноти лежать загальні принципи взаємин людей у процесі спілкування: гуманізація суспільних відносин; утвердження в реальному житті прав і свобод людини, надання їй рівних можливостей для вираження і здійснення широких матеріальних і духовних інтересів, потреб, здібностей. Завдяки цим принципам болгарська етнічна група зберігає і розвиває свою самобутність. Різноманітне і повноцінне міжетнічне спілкування збагачує внутрішній світ представників болгарського етносу новими цінностями, поглядами, почуттями; забезпечує нерозривність національних традицій, створює атмосферу толерантності і терпимості, сприяє гармонізації взаємовідносин між етноспільнотами. Культурна закономірність міжетнічного спілкування є основою як самоідентифікації, так і етнічної адаптації, оскільки це соціально-психологічна самоорганізація представників певної культурної традиції, що характеризується єдністю їхніх настанов, переживань, думок, почуттів і виявляється в тотожності світосприйняття і світобачення, а тому й визначає той рівень суспільної свідомості, на якому думки не відділені від емоцій, почуття від вольових дій, вчинки від загального поступу, життєактивності [1].

Основні висновки. Отже, культурна ідентичність реалізується за допомогою культурної ідентифікації, постає як самовідчуття людини в певній культурі; як відносно стійка система уявлень індивіда про себе самого. Ідентичність суб'єктивно переживається як «справжність»,

тотожність самому собі, на основі якої людина відрізняє себе від зовнішнього світу та інших людей. Збереженню культурної ідентичності та самоідентичності болгар Запорізького Приазов'я сприяли: загальні принципи взаємин у процесі спілкування; власні соціально-психологічні орієнтири, в якому та чи інша етнічна спільнота зростає та формується; компактне розселення.

ЛІТЕРАТУРА

1. Глебова Н. І. Етнокультурна ідентичність спільнот Запорозького Краю. Соціокультурні та освітні процеси Запорізького Приазов'я: проблеми, пошуки та перспективи. Мелітополь-Запоріжжя: Вид-во Хортицького національного навчально-реабілітаційного багатопрофільного центру, 2013. 608 с.
2. Пейков В. Етнічна сомоідентифікація бессарабських болгар за часів Незалежної України. Культурний простір бессарабських болгар. Ізмаїл-Болград: Ібріс, 2018.
3. Юрчак Н. Культурна ідентичність в умовах глобалізації. *Збірник тез доповідей*: матеріали XV наукової конференції ТНТУ імені Івана Пулюя. 14-15 грудня 2011р. Тернопіль. 2011. С. 304.

Альбіна ШЕВЧЕНКО,

студентка 1 курсу

гуманітарно-економічного факультету

Науковий керівник: **Ігор ЛИМАН,**

д.і.н., професор (БДПУ)

ПОЛЬСЬКО-ЛИТОВСЬКА ЕКСПАНСІЯ НА УКРАЇНСЬКІ ЗЕМЕЛІ У XIV-XVII ст.

Актуальність даної теми полягає у тому, що польсько-литовська експансія, вплинула на політичне, економічне, культурне та релігійне життя українців.

Мета. Прослідкувати становище українських земель під владою Литовської та Польської держав у XVI - XVII століттях.

Методи дослідження. Під час роботи над темою були використані такі методи дослідження, як порівняльний та історичний, що дали можливість пояснити історичні факти та розкрити їх сутність.

Ступінь дослідження. У XIV ст. переважна частина українських земель увійшла до складу Великого Князівства Литовського, причиною чого було ослаблення українських земель за часів монголо-татарської навали. Наслідком інкорпорації українських земель були як позитивні, так і негативні процеси. Литва зберігала стару систему управління, закони, звичаї, мову та культуру, але, ліквідувала удільні князівства (Волинське, Подільське, Київське, Чернігово-Сіверське). Спробою згуртувати суспільство від постійної зовнішньополітичної загрози стали Литовські статuti (1529, 1566, 1588 рр.), що закріплювали норми звичаєвого права та соціально-економічні зрушення, які відбувалися протягом XIV-XVI ст. Поширювався розвиток товарно-грошових відносин, що призвів до розповсюдження